

Nyhedsbrev, SN 206, Maj 2025

Foreningen Svend Gønge

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Lindevej 44¹
4720 Præstø
Tlf.: 4074 1870

Skriv til formanden:
jens@hallqvist.dk

Hjemmesiden:
www.svend-goenge.dk

Bestyrelse:

Formand:
Jens Hallqvist

Næstformand:
John Gravesen

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

webmaster
John Gravesen

Øvrige bestyrelsesmed-
lemmer:

Ole Ib Hansen
Per Alstrøm
Gunnar Stobbe
Ingegerd Riis

Redaktion på SN:
Jens Beck.

Skriv til SN:
[svendgoengepou-
sen@gmail.com](mailto:svendgoengepoulsen@gmail.com)

Rettelse:

I det seneste SN skrev vi at Snesere Søes ejer er Gavnø Gods.
Det var en fejl!

Snesere Sø og en bræmme rundt søen er ejet af Strandegård, og dermed Ivan Reedtz-Thott, som også deltog ved indvielsen af Trampestien.

JB

Bogen ”Svend Gønge – Snapphanekajtajn” er trykt og modtaget

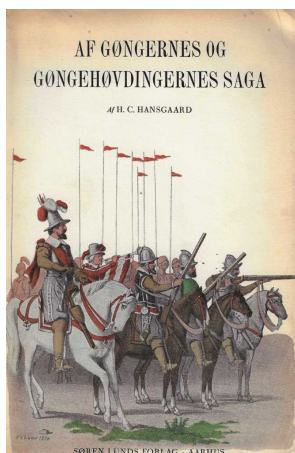
I Seneste Nyt nr. 200-202 og på hjemmesiden www.svend-goenge.dk har vi omtalt genoptrykning og forhåndsbestilling af denne bog. Det lykkedes at opnå tilsgang fra 3 fonde om økonomisk støtte til genoptrykningen, så stor tak til:

Næstvedegnens Landbrugsfond
Trelleborg Fonden – i samarbejde med Sydbank
Snesere Sogns Spare og Lånekasses Fond af 2001

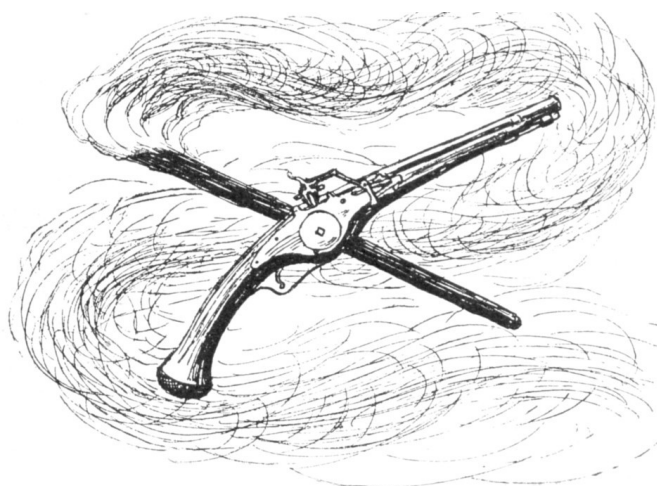
Vi er i gang med at ekspedere forhåndsbestillingerne, og bogen kan for 278,- kr. + evt. forsendelse bestilles på webmaster@svend-goenge.dk eller købes kontant, når lejlighed bydes, herunder:

Den 23.5. på Familie- og Kulturfestivallen i Lundby
Den 25.5. ved ”Svenskeslaget i Smørum”
Den 16.-17.8. på årets Gøngemarked
Den 30.-31.8. på Gjorslev marked

Mens Foreningen Svend Gønge jo primært beskæftiger sig med Svend Poulsen og svenskekrigene i 1600-tallet, har den historiske Svend faktisk i 1500-tallet haft en forgænger som ”Gøngenhøvding” øst for Øresund, nemlig Mikkell Pedersen Gønge (Mickel Pedersen Gyding). Han var sammen med sine folk de første til at blive kaldt Snaphaner. Mikkell har fået en stor omtale i H.C. Hansgaards bog fra 1956 ”Af Gøngernes (snaphanernes) og Gøngenhøvdingernes Saga”, og Anders Blidberg udgav i 2009 den svensksprogede bog ”Kongens Hövitsman – En biografi över Mickel Pedersen Gyding”. Bertil Häggman har i Seneste Nyt Særnummer 2 (SNS 02) anmeldt denne biografi. De to bøger kan man låne på biblioteket eller være heldig at købe antikvarisk, Blidbergs måske endda som ny – mens SNS 02 gratis kan hentes på vor hjemmeside.

Efter aftale med Grafisk Værksted Præstø bringes nedenfor den genoptrykte Snapphanebogs side 31-34, omhandlende Mikkel Pedersen Gønge og hans mindesten ved Glimåkra, som man kan bese på FSGs kørselv-tur til snaphanestatuer og -figurer i Skåne, se Seneste Nyt 196 og hjemmesiden.

Den rigtige Gøngehøvding

Vi ved med sikkerhed, at ingen nogensinde i hans egen samtid kaldte Svend Gønge for 'Gøngehøvding' – og man kan vel også diskutere om, hvorvidt han har gjort sig fortjent til en sådan titel.

For nok virkede han også i Skåne, men størst betydning for Danmarkshistorien fik hans bedrifter på Sjælland.

Men en mand hvis virke i høj grad foregik i Skåne, var Mikkel Pedersen Gønge (eller Gyding).

Han blev født omkring 1517 på Himlinggård i Glimagre, Öster Göinge, som søn af en smed der tidligere havde været dansk soldat. Og hans liv blev i høj grad bemærkelsesværdigt. Mikkel Pedersen flyttede hurtigt hjemmefra efter den traditionelle ballade med en stedmoder. Som gedehyrde ved Loshult fik han held til at hjælpe en forfulgt smålandsk adelsmand,

Per Nilsson Hjort fra Hattsjöhult, og gik senere i dennes tjeneste og blev flittigt oplært i våbenbrug. Takket være Hjorts gode forbindelser kom Mikkel Pedersen i Gustav Vasas tjeneste og avancerede hurtigt til kaptajn. Og var som sådan med til at nedkæmpe det smålandske bondeoprør. Hans velynder, Per Nilsson Hjort, døde i mellemtiden – og Mikkel Pedersen giftede sig med den unge enke og arvede således Hattsjöhult. Her ramlede han imidlertid ind i fjendtligheder med Krister Persson Hjort, søn af Per Hjorts første ægteskab. Denne stod i høj kurs ved kronprins Eriks hof – og til sidst måtte Mikkel Pedersen flygte til Danmark med sin hustru.

Her traf han Frederik II, der i november 1759 gav ham lov til at bosætte sig i riget hvor han ville. (Svenskerne havde forlangt ham udleveret). Og i 1761 gik han direkte i den danske konges tjeneste og blev forlenet med Vigsø, cirka 3 mil nordvest for København.

Kort før krigsudbruddet sendte Frederik II Mikkel Pedersen til Skåne med følgende klare ordre: 'Du gør derfra skyndsomst fjenden al den afbræk du formår'. Desuden skulle han hverve så mange skytter som muligt for den danske konge. Og det gjorde han så.

Da krigen blev erklæret stod Mikkel Pedersen klar med et korps af skånske 'hageskytter', mange fra de to Göinge-herreder hvor folk vidste hvad krig i grænseegnene betød (og som nærede et indædt had til svenskerne).

Korpset deltog i Älvsborgs erobring og i slaget ved Marekjær. Han var med Rantzau, da

Ved Himlinggård lidt nord for Glimåkra findes Himling-stenen, i 1928 rejst til minde om Mikkel Pedersen.

denne hærgede i Småland og på det optimistiske togt mod Stockholm. I slaget ved Tofta blev Mikkel Pedersen såret i armen.

Det reddede formentlig hans liv, for et par delinger af hans skytter blev sendt med Peder Stinger til Ronneby, hvor de endte deres dage. Men Mikkel Pedersen kom sig hurtigt igen og var snart i fuldt virke.

Det blev til adskillige indfald i Småland, og en direkte egentlig kommando over en hærenhed bestående af både skånske og jyske tropper, der hindrede general Mornay i at nå frem til Kalmar. Den 7. marts blev han kaldt til kongen og blev som tak for sin indsats forlenet

med Himblinge len og Glimagre, som han overtog efter den gamle adelsmand Tuve Ged. Da den nysudnævnte lensmand tvivlede lidt på om han nu kunne overskue alt dette, svarede kong Frederik med ægte lune: 'Når en gammel ged har kunnet klare det hidtil, mon så gedehyrden ikke også kan?'. Og Mikkel Pedersen fortsatte sine krigeriske bedrifter. Han var med Rantzau, da Älvsborg skulle undsættes, ved Axtorna (hvor en svensk hær total knustes), og på adskillige strejftogter.

Hans hustru døde i disse år, og han giftede sig igen med en ung adelig dame, Barbro Baden fra Skottorp, der imidlertid døde i barselsseng et par år efter.

I 1567 marcherede Rantzau igen mod Stockholm, og Mikkel Pedersen var med sine folk.

Ved Linnköping blev den danske hærstyrke imidlertid, efter hårde kampe det meste af marchen, indsluttet og led af mangel på ammunition. Det blev Mikkel Pedersens opgave at skaffe forstærkninger og nye forsyninger.

Han overlod kommandoen over sine skytter til sin næstkommanderende, Aage Brun, og brød igennem de fjendtlige linjer i spidsen for 30 udvalgte folk. Opgaven syntes praktisk taget umulig – hele landet vrimlede med fjendtlige soldater, bondeopbud og strejfkorps.

Men Mikkel Pedersen og hans folk tvang lokale folk til at vise dem vej forbi diverse vejspærringer og fjendtlige lejre – og når man ikke længere havde brug for vejviserne, huggede man dem ned for ikke at risikere at blive angivet (der er intet ædelt i dette spil).

På et sted mellem 7 og 11 dage (det varierer fra kilde til kilde) nåede Mikkel Pedersen frem til Københavns Slot, hvor han opsøgte krigsminister Peder Oxe (der atter var taget til nåde). Kostbar tid gik tabt fordi kongen var på jagt ved Skanderborg, men omsider var det kongelige segl i orden og en hjælpehær kunne rejses i Skåne og overskred grænsen ved Markaryd. I mellemtiden har Rantzau ikke blot gravet sig ned og ventet. Han havde gjort

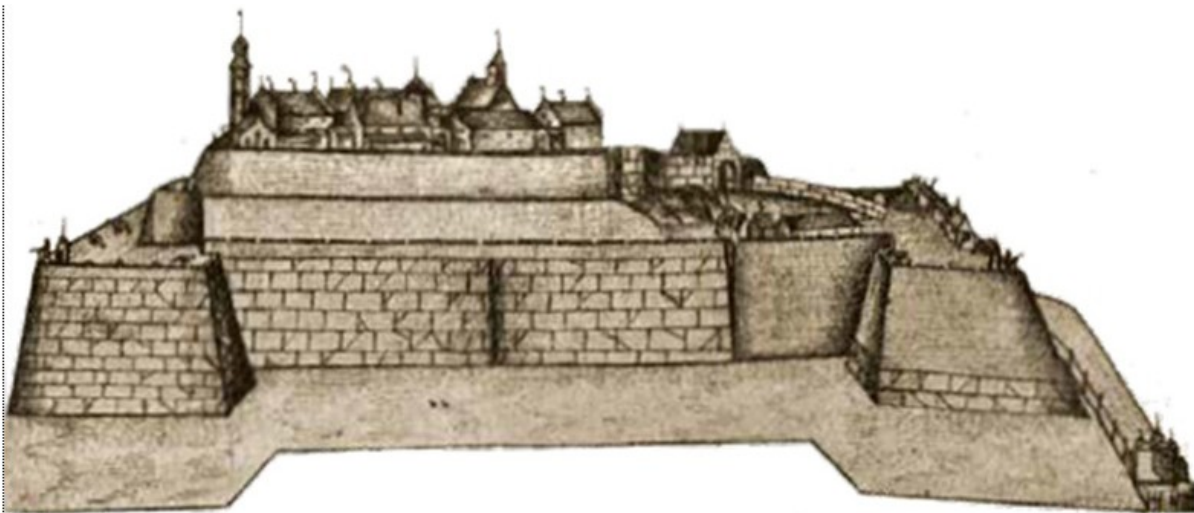
utallige udfald og udført 'store bedrifter'. Han havde hærget i store dele af Öster Götland og havde brandskattet provinsen bravt. (På en enkelt dag hængte svenskerne 78 bønder, der havde betalt danskerne brandskat). Og til sidst nåede rygter om undsætningsstyrken fra Skåne både Rantzau og de svenske generaler, Brynte Birgarsson Lilje og N. Persson Holmas. Rantzau brød ud med hele sit bytte (og adskillige fanger) og marcherede mod undsætningen.

Og svenskerne forfulgte dem ikke.

Mikkel Pedersen og hans skytter fortsatte med at udmærke sig. Blandt andet under Josva von Qvalens hævn tog op i Småland i 1570, da svenskerne atter var rykket ind i Norge. Og her kaldes skytterne fra Göinge for første gang 'snapphaner' af svenskerne. – Og det var

ment som et skældsudtryk. Efter krigen, helt nøjagtigt den 31. maj '71, blev Mikkel Pedersen adlet som tak for sine tjenester og fik navnet Gyding. Han døde, 70 år gammel, i 1587 og blev begravet i Gödelev kirke.

Gøngerne sørgede oprigtigt over tabet af deres høvding, og hans popularitet i Skåne har holdt sig op til vore dage. I 1928 blev der rejst en mindesten til hans ære ved Himlinggård. 'Mikkel Pedersen: Gyding, lensmand, bygdens største sön'.

Fæstningen ved Varberg blev opført i slutningen af 1200-tallet og moderniseret i 1500- og 1600-tallet, så den fremstod som en af de stærkeste fæstninger i Nordeuropa – ikke mindst takket være dens beliggenhed.

Gøngemarked

Sjællands hyggeligste marked
den 16.-17. august 2025
kl. 10-17 i Lundby Parken

Gratis entre til en herlig 1600-tals folkefest

se mere på:
www.svend-goenge.dk

 @Goengemarked
 Goengemarked

Varesalg: Kontant/MobilePay

Markedet arrangeres med støtte af:
 VORDINGBORG KOMMUNE

Velkommen

Med stor glæde kan vi byde velkommen til årets Gøngemarked – et marked, der hylder Svend Gønge og den tid, han levede i.

På Gøngemarkedet kan du opleve 1600-tals historie og møde mange af de historiske figurer, der omgav Svend Gønge.

Her er noget for alle sanser og aldre. Besøg de mange spændende boder, og nyd den musik, optræden og sang, der løbende kan opleves på pladsen. For børn og barnlige sjæle er der et stort legeland med mange sjove aktiviteter.

Bliver ganen tør eller begynder maven at rumle, er der også rig mulighed for at forsyne sig i Gøngemarkedet samt at smage dejlige kager, en portion 1600-tals suppe eller andet.

Der er gratis adgang til Gøngemarkedet. Du kan tage toget til Lundby station, eller for en billig penge parkere bilen nær markedet.

Følg opdateringer om Gøngemarkedet på

www.svend-goenge.dk

 @Goengemarked Goengemarked

GRAFISK VÆRKSTED PÆRSTØ

VIEMOSE MØLLE

Viemose Gade 105 - 4771 Kalvehave

Møllemarked 2025

Lørdag den 30. august fra kl. 10:00 - 16:00

Der vil i år være både ændringer og nyheder:

Standleje vil være gratis, der kan dog ikke være salg i selve Møllen
Der opstilles et stort telt, hvor man kan lave sin stand
Man må også meget gerne have sit eget telt med

Som tidligere vil der være traktorpløjning. Som nyhed vil 'Uglehulen'
kikke forbi med sine ugler, som man kan prøve holde.

Hvad med en tur i en hestevogn?

Ellers vil der være salgsboder, lopper og børnelopper

I møllen vil der blive fortalt om Møllen

Cafeen vil sælge kolde læskedrikke, pølser, kaffe og kage

Tilmelding til Inger Hansen: ingerogpovl@gmail.com

Tilmelding senest den 1. juli 2025

Ses vi?
